

Samenvatting internetconsultatie

Voorliggend wetsvoorstel is opengesteld voor internetconsultatie. Er zijn 109 reacties binnengekomen van verschillende partijen, zoals scholen uit het voortgezet onderwijs, mbo-instellingen, sectororganisaties en gemeenten. De internetconsultatie heeft geleid tot wijzigingen in het wetsvoorstel, alsmede tot aanpassingen in de memorie van toelichting. Hieronder wordt nader ingegaan op de reacties op de zeven gestelde vragen.

Vraag 1: Bent u van mening dat de maatregelen uit dit wetsvoorstel bijdragen aan het bereiken van de doelstelling die wordt beschreven in paragraaf 1 van de toelichting, te weten het goed laten verlopen van de overstap van jongeren naar het mbo en het daarbij versterken van de positie van de jongere?

Scholen uit het voortgezet onderwijs en andere respondenten reageren over het algemeen positief op dit wetsvoorstel. Zij zijn van mening dat de beschreven maatregelen bijdragen aan het goed laten verlopen van de overstap van jongeren naar het mbo en het daarbij versterken van de positie van deze jongeren. Mbo-instellingen reageren meer wisselend. Zij vinden een vroegtijdige aanmelddatum en een verplichte uitwisseling van aanmeldgegevens goede maatregelen, maar hebben vragen bij het toelatingsrecht en het recht op een studiekeuzeadvies.

Vraag 2: Voorliggend wetsvoorstel introduceert een aanmelddatum voor het mbo van 1 april. Dit houdt in dat alle jongeren die zich willen aanmelden voor een mbo-opleiding, dit uiterlijk op 1 april voorafgaand aan het betreffende studiejaar doen. Wat vindt u van het voorstel om een vroegtijdige aanmelddatum in te voeren en wat vindt u in dat verband van de datum van 1 april?

Veel respondenten vinden het een goed voorstel omdat het studenten kan helpen om tijdig een weloverwogen opleidingskeuze te maken. Een landelijke aanmelddatum zorgt niet alleen voor duidelijkheid bij aankomende mbo-studenten. Ook toeleidende scholen voor voortgezet (speciaal) onderwijs en mbo-instellingen hebben hier baat bij. De vroege aanmelddatum geeft toeleidende scholen de mogelijkheid om de studiekeuzebegeleiding op tijd vorm te geven en stelt instellingen in de gelegenheid om tijdig te beginnen met intakeactiviteiten en begeleiding van jongeren naar een vervolgopleiding in het mbo.

Sommige respondenten vinden 1 april te laat en pleiten voor een aanmelddatum van 1 maart. Andere zijn juist van mening dat 1 april te vroeg is om een gedegen studiekeuze te maken. De keuze voor 1 april is uitgebreid toegelicht in paragraaf 2.1.1 van de memorie van toelichting; deze is naar aanleiding van de internetconsultatie niet aangepast. Mbo-instellingen vragen tot slot om een maximering van het aantal aanmeldingen. Enerzijds om studenten te 'dwingen' een bewust(ere) keuze te maken, anderzijds om administratieve lasten voor instellingen te beperken. Naar aanleiding van deze reacties is aan art. 8.0.1 WEB toegevoegd dat bij ministeriële regeling een maximum aantal aanmeldingen kan worden vastgesteld.

Vraag 3: Om de kans te verkleinen dat een jongere bij de overstap tussen vo en mbo uit het zicht verdwijnt en niet begeleid kan worden naar een (tijdige) aanmelding, verplicht dit wetsvoorstel de uitwisseling van een beperkt aantal gegevens betreffende de aanmelding van jongeren tussen scholen, instellingen en gemeenten. Wat vindt u van deze verplichting om de jongeren in beeld te houden bij de overstap? Ziet deze verplichting toe op de juiste doelgroep?

Het overgrote deel van alle respondenten reageert positief op de verplichte uitwisseling van een beperkt aantal gegevens. Zij vinden het belangrijk dat jongeren in beeld worden gehouden tijdens de overstap van vo naar mbo. Dit om uitval tegen te gaan. Wel wordt, wat betreft de uitvoering, aandacht gevraagd voor de administratieve lasten en de gevolgen die gegevensuitwisseling kan hebben voor de privacy van studenten. Meerdere respondenten pleiten daarnaast voor een eenduidig, landelijk registratiesysteem. Zij geven aan dat regionale systemen complex zijn en vaak niet op elkaar aansluiten. Deze reacties hebben geleid tot een nadere verduidelijking en aanpassing van paragraaf 2.1.2 en paragraaf 7 van de memorie van toelichting.

Vraag 4: Wat vindt u van de invoering van een recht op een studiekeuzeadvies voor studenten die zich uiterlijk op 1 april aanmelden voor een mbo-opleiding?

Een deel van de mbo-instellingen vindt het niet nodig om dit recht vast te leggen in de wet; andere instellingen vragen zich af of studenten die zich na 1 april aanmelden niet juist degenen zijn die het meeste baat hebben bij een studiekeuzeadvies. Het wetsvoorstel is op deze punten niet aangepast. Het uiteindelijke doel van dit wetsvoorstel is om de overstap van jongeren naar het mbo goed te laten verlopen en daarbij de positie van studenten te versterken. Met het recht op een studiekeuzeadvies wordt de studiekeuze-ondersteuning bij de overstap verstevigd. Instellingen hebben de mogelijkheid om ook een studiekeuzeadvies aan te bieden aan studenten die zich na 1 april aanmelden. De introductie van het recht op een studiekeuzeadvies bij aanmelding vóór 1 april dient als een extra stimulans voor aankomend mbo-studenten, en juist ook voor kwetsbare jongeren, om tijdig te beginnen met het maken van een keuze voor een vervolgopleiding. De koppeling van dit recht aan de landelijke aanmelddatum onderstreept het belang en de voordelen van vroeg aanmelden.

Een aantal mbo-instellingen vraagt zich bovendien af wat de meerwaarde is van dit recht en wijst daarbij op de verantwoordelijkheid van het voortgezet onderwijs. Naar aanleiding van deze reacties wordt benadrukt dat beide partijen hierin een verantwoordelijkheid hebben. Een juiste voorbereiding op een vervolgopleiding begint reeds op het vo. Daar wordt een leerling ondersteund en gestimuleerd om na te denken over zijn (onderwijs)loopbaan. De intakeactiviteiten en een eventueel studiekeuzeadvies op het mbo vormen zo het sluitstuk op het studiekeuzeproces dat al op het vo begint. De toelichting op dit onderdeel van het wetsvoorstel is verduidelijkt in paragraaf 2.2 van de memorie van toelichting.

Sommige mbo-instellingen zouden tot slot graag zien dat zij jongeren kunnen verplichten tot deelname aan intakeactiviteiten. In reactie hierop wordt opgemerkt dat een wettelijke verplichting leidt tot overregulering en extra administratieve lasten voor instellingen, met daarbij de vraag wie de verplichting moet handhaven en op welke manier. Bovendien organiseren veel mbo-instellingen in de praktijk al een zorgvuldige intake. Het is aan instellingen zelf om te bepalen hoe zij deze intake vormgeven.

Vraag 5: Hoe beoordeelt u de invoering van een toelatingsrecht voor iedere student die zich aanmeldt voor een mbo-opleiding op niveau 2,3 of 4 en die aan de vooropleidingseisen voldoet?

Scholen in het voortgezet onderwijs en andere respondenten, waaronder gemeenten, reageren positief op het invoeren van een toelatingsrecht. In hun ogen biedt dit helderheid voor (aankomende) studenten omdat zij nog te vaak om voor hen onduidelijke redenen worden afgewezen. Het toelatingsrecht vraagt van die studenten ook een inspanningsverplichting om hun opleiding succesvol af te ronden. Sommige mbo-instellingen zijn echter van mening dat niet elke student met een vmbo-diploma geschikt is voor elke mbo-opleiding. In hun ogen wordt met dit recht voorbijgegaan aan de deskundigheid en professionaliteit van instellingen om studenten zorgvuldig in een opleiding te plaatsen. Naar aanleiding van deze reacties wordt opgemerkt dat de ruimte voor de deskundigheid van mbo-instellingen behouden blijft om studenten, na aanmelding voor een opleiding, te ondersteunen bij het maken van een weloverwogen definitieve studiekeuze. Daarbij kunnen instellingen hun intakebeleid en -activiteiten naar eigen inzicht inrichten. Het onderhavige wetsvoorstel verduidelijkt het karakter van deze intake. Deze is bedoeld om studenten te ondersteunen in het maken van een passende studiekeuze, niet om te selecteren. Met de introductie van een toelatingsrecht krijgt het toelatingsbeleid van mbo-instellingen een kader waardoor studenten weten waar zij aan toe zijn. Zij kunnen niet langer onterecht of om voor hen onduidelijke redenen afgewezen worden. Studenten kunnen straks zelf bepalen voor welke opleiding zij zich willen laten inschrijven.

Voorts onderstrepen de reacties op het toelatingsrecht het belang van het actualiseren van de doorstroomregeling vmbo-beroepsonderwijs. Voor een aantal opleidingen stelt deze regeling nadere vooropleidingseisen aan leerlingen die vanuit het vmbo naar het mbo willen doorstromen. Deze regeling is inmiddels verouderd en daarom is het voornemen om deze te actualiseren. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de opmerking dat niet elke student met een vmbo-diploma

geschikt is voor elke mbo-opleiding. Het veld wordt uitgenodigd om in gesprek te gaan over het vernieuwen van deze doorstroomregeling.

Sommige respondenten zetten vraagtekens bij de proportionaliteit van de maatregelen uit dit wetsvoorstel. Zij vragen zich af of het jaarlijks aantal signalen van studenten dat niet wordt toegelaten tot de mbo-opleiding van hun voorkeur (ondanks de juiste vooropleiding) in verhouding staat tot het toelatingsrecht. In reactie hierop wordt opgemerkt dat afwijzingen om onduidelijke of onterechte redenen een grote impact hebben. Het vermindert de motivatie, het zelfvertrouwen en de kans op een passende baan voor deze studenten. En dit geldt zeker voor de groep van kwetsbare jongeren. Elk weigeringsgeval is er dan ook een te veel.

Naar aanleiding van een aantal reacties worden vakinstellingen en aoc's uitgezonderd van de plicht om studenten die niet geplaatst kunnen worden een alternatief binnen de instelling te bieden, aangezien zij vaak een beperkt opleidingsaanbod hebben. Bij de internetconsultatie zijn ook vragen gesteld over hoe de klachtenprocedure eruit ziet. Hiervoor wordt verwezen naar het wetsvoorstel kwaliteitsaspecten in het beroepsonderwijs. Daarin staat de verplichting voor mbo-instellingen om over een adequate klachtenprocedure (klachtenregeling en -commissie) te beschikken, die ook toegankelijk is voor aspirant-studenten (dat wil zeggen studenten die aan de desbetreffende instelling onderwijs willen gaan volgen maar nog niet zijn ingeschreven).

Tot slot is in reactie op enkele zorgen vanuit het mbo-veld in artikel 8.1.7b WEB geregeld dat (naar analogie van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek) een instelling een student de toegang tot een bepaalde opleiding kan weigeren indien hij een gevaar voor zichzelf of anderen zou zijn in het beroep waarvoor wordt opgeleid, dan wel de praktische voorbereiding op dat beroep.

Vraag 6: Wat vindt u ervan dat dit toelatingsrecht zodanig is afgebakend dat mbo-instellingen de mogelijkheid hebben om studenten te weigeren die: (1) in de afgelopen drie jaar al aan drie verschillende opleidingen ingeschreven zijn geweest of (2) in de afgelopen zes jaar gedurende drie aaneengesloten jaren ingeschreven zijn geweest zonder diploma te halen?

Een behoorlijk aantal respondenten vindt het goed dat er de mogelijkheid is om in deze gevallen studenten te weigeren. Anderen vinden deze begrenzing te beperkt; zij zouden juist meer weigeringsgronden willen hebben. Veel respondenten vinden de formulering ingewikkeld en interpreteren deze (onterecht) als een plicht tot weigering. Zij zijn daarbij van mening dat deze studenten niet per definitie moeten worden geweigerd, maar dat instellingen vooral moeten kijken naar de achtergrond van deze studenten. In reactie hierop wordt benadrukt dat met deze begrenzing mbo-instellingen de mogelijkheid krijgen om de inschrijving van studenten te weigeren, maar niet de plicht. Juist in dit soort situaties is het goed om (persoonlijke) omstandigheden van studenten mee te nemen in het besluit betreffende de toelating. De begrenzing is naar aanleiding van de internetconsultatie versimpeld en nader verduidelijkt in artikel 8.1.1 WEB en in paragraaf 2.3 van de memorie van toelichting.

Vraag 7: Wilt u nog op andere onderdelen van dit wetsvoorstel reageren?

De laatste vraag uit de internetconsultatie heeft geleid tot uiteenlopende reacties. Een aanzienlijk deel van de respondenten herhaalt eerder genoemde opmerkingen. Tegelijkertijd vraagt men aandacht voor voldoende voorbereidingstijd op de maatregelen uit dit wetsvoorstel, worden suggesties gedaan voor de (vorm van de) Code of Conduct en worden vragen gesteld over de relatie met passend onderwijs. Het wetsvoorstel is op deze punten niet aangepast. Wel hebben de uitkomsten van de internetconsultatie geleid tot het toevoegen van een evaluatiebepaling. Binnen vier jaar na de inwerkingtreding van deze wet wordt verslag gedaan over de doeltreffendheid en de effecten van deze wet in de praktijk.

Relatie met de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte en de Wet passend onderwijs

De MBO Raad, en met hem een aantal mbo-instellingen, stelde in de internetconsultatie dat het wetsvoorstel op gespannen voet staat met de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of

chronische ziekte (WGB/hcz) en met de Wet passend onderwijs. Er is echter geen discrepantie tussen deze wetten en dit wetsvoorstel. Eerstgenoemde wet verbiedt onderscheid op grond van handicap of chronische ziekte bij het verlenen van toegang tot het beroepsonderwijs. Dat betekent dat een handicap of chronische ziekte geen weigeringsgrond mag zijn. Verder is de instelling op grond van de WGB/hcz verplicht om desgevraagd doeltreffende aanpassingen te verrichten voor een gehandicapte of chronisch zieke student, tenzij dat een onevenredige belasting vormt voor de instelling. Bij aanpassingen op grond van de WGB/hcz gaat het dus om aanpassingen waarom de student zelf vraagt. Geschillen hierover kunnen worden voorgelegd aan het College voor de rechten van de mens of aan de rechter.

Passend onderwijs houdt voor het MBO in dat het bevoegd gezag verplicht is om het ondersteuningsaanbod voor gehandicapte studenten vast te leggen in de onderwijs- en examenregeling en de afspraken met de gehandicapte student over ondersteuning vast te leggen in de onderwijsovereenkomst. Het ondersteuningsaanbod moet aansluiten bij de WGB/hcz: De instelling moet zorgen voor dat wat redelijkerwijs nodig is, maar onevenredig belastende maatregelen hoeven niet.

Het onderhavige wetsvoorstel sluit daarbij aan. Het houdt in dat al degenen die beschikken over de juiste vooropleiding en in voorkomend geval voldoen aan de nadere eisen die voor specifieke opleidingen gesteld kunnen worden, toelatingsrecht hebben. Het wetsvoorstel legt aankomende studenten niet de verplichting op om deel te nemen aan intake-activiteiten. De instelling is echter niet gehouden om ondersteuning te verlenen waar een student niet meewerkt om de noodzaak daartoe te kunnen vaststellen. Het wetsvoorstel verhindert niet dat studenten die vanwege hun handicap of chronische ziekte extra ondersteuning behoeven, aan een intakeprocedure worden onderworpen opdat duidelijk wordt wat aan extra ondersteuning aan de orde is.